

De stomme en de blinde

Marcus 7.31-37 en 8.22-26

Een genezingsverhaal is meestal niet makkelijk. Wat moet je daarmee? Het is natuurlijk fijn voor zij die genezen werden, maar wat hebben wij daar aan?

Bovendien is het onderwerp ziekte en genezing heel delicaat. In die tijd en ook nu nog in bepaalde milieus wordt dit nauw verbonden met trouw en zegen... Helaas heeft dit vaak een bijzonder culpabiliserende uitwerking op zij die te kampen hebben met ongeluk en ziekte. Bovendien geeft Jezus bij meerdere gelegenheden aan (zoals in het verhaal van de blindgeborene in Johannes 9; of de rampverhalen in Lucas 13) dat het eigenlijk toch wel anders ligt.

Natuurlijk zijn ziekte en ongeluk wel anders dan waar God van droomde...

In de christelijke wereld vind je **verschillende houdingen en opinies** over hoe je zo'n verhaal moet lezen en verstaan:

- Voor de een zijn die genezingsverhalen niet meer dan **allegorieën**. Zo wordt het verhaal van de bezetene van Gerasa (Marcus 5), waar sprake is van onreine geesten ('Legioen' is zijn naam) die in varkens varen en tenslotte verdrinken in de zee, vaak uitgelegd als een geheime boodschap voor de Zelootse vrijheidsstrijders: de Romeinse bezetter zou terug in zee gejaagd worden.
- Anderen lezen de evangeliëverhalen als een soort **historisch verslag**. Journalistieke verslaggeving van een sensationeel gebeuren.

Wat het ook zij, ergens moeten wij op zoek naar **een boodschap die ook voor ons nog actueel is...**

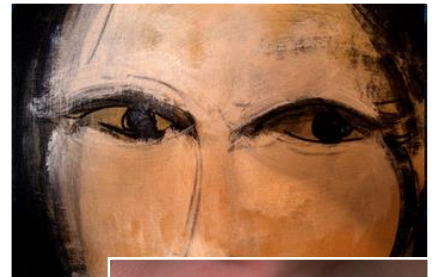
In de christelijke familie zijn er ook **verschillende visies op het belang van genezingen** voor een geloofsgemeenschap of een kerk. Van het ene uiterste (seances van gebedsgenezing, vaak op of over het randje van sensatie en spektakel) tot het andere uiterste (dogmatisme, mystiek... waarbij de realiteit van het dagelijkse leven en het belang van sociaal engagement verwaarloosd worden), met alle schakeringen tussenin.

Geen sensatie

Het evangelie toont ons een Jezus met grote bewogenheid ('*met ontferming bewogen*' – Matteüs 9.36). Ook voor zijn volgelingen is en blijft dit een belangrijk gegeven.

Toch is er ook sprake van **behoedzaamheid**. Het valt op dat in beide verhalen Jezus **publiciteit schuwt**. Je kunt er niet naast kijken. En ook in heel wat andere verhalen is dat zo. Jezus is er niet op uit om achterna gelopen te worden als de grote **wonderdoener!** Dit leidt toch wel tot enkele conclusies:

- Jezus' opdracht kun je **niet opsluiten** in en beperken tot het genezen van allerlei ziekten en kwalen.
- Jezus is er zich zelfs van bewust dat het **gevaar** inhoudt, nl. dat mensen zich hierop toespitsen en de diepere bedoeling uit het oog verliezen. In het verhaal van zijn verzoeking in de woestijn had hij al uitgemaakt dat 'bekering' (veranderen van mentaliteit) voor hem de basis was. Wat voor zin heeft het trouwens om in een gemeenschap alleen alle lichamelijke kwalen uit te schakelen, als ze op sociaal vlak door en door ziek is...
- Wonderen en genezing kunnen moeilijk gezien worden als **dé norm voor 'juist geloof'** en de 'goede kerk'. In het laatste verhaal uit de bergrede, waar Jezus de principes van Gods Koninkrijk uiteenzet, is er een interessante oordeelsscène. Daar kun je lezen wat volgt: "*Heer, Heer, hebben wij niet in uw naam geprofeteerd, hebben wij niet in uw naam demonen uitgedreven, en hebben wij niet vele wonderen verricht in uw naam?*" En dan zal ik hun rechtuit zeggen: "*Ik heb jullie nooit gekend. Weg met jullie, wetsverkrachters!*" (Matteüs .22,237)

Zuchten en goedmaken

Hoe dan ook moeten wij op zoek naar een actuele betekenis. Trouwens, wanneer Johannes 'wonderen' vertelt, dan gebruikt hij het woord **semeion** = teken. Op zoek gaan dus naar een betekenis (lering, belofte, waarschuwing...).

Vaak zijn het vreemde of ongewone details die ons op het spoor kunnen zetten.

In beide evangelieverhalen zit inderdaad een opmerkelijk detail, dat wijst op enige moeite:

1. Jezus raakt oren en tong aan, kijkt op naar de hemel, **zucht diep..** en zegt dan EFFATA, ga open! Je krijgt de indruk dat Jezus het niet makkelijk had.
2. Het tweede verhaal is zo mogelijk nog vreemder: Jezus moet **tot twee keer toe proberen**. De eerste keer lijkt op een **halve mislukking**: "Ik zie mensen als bomen die wandelen", en pas bij de tweede poging vertelt de tekst dat de blinde nu alles helder of scherp ziet.

Was Jezus echt niet goed of bekwaam genoeg? Of is er iets anders aan de hand?

De gebruikte woorden in het eerste verhaal zijn erg suggestief. Let op het koppel: **zuchten** – weer **wél maken** en werkwoorden als **openen, losmaken...**

Wél / goed: In het hebreuws zou het woord **TOV** gebruikt worden. Dat woord geeft uitdrukking aan Gods scheppingsdroom voor mens en wereld: mooi, goed, aangenaam, nuttig, harmonie, geluk... De realiteit is helaas heel anders. Je zou bij minder zuchten, als je die ellende en miserie ziet... God zucht niet alleen, met ontferming bewogen zet hij ook stappen om er iets aan te doen en alles weer wél te maken...

Aan het eind van het verhaal lijken de mensen te reageren met woorden uit Jesaja:

"Zeg tot de versaagden van hart: Wees sterk, vrees niet; zie, uw God zal komen met wraak, met de vergelding Gods; Hij zal komen en Hij zal u verlossen. Dan zullen de ogen der blinden geopend en de oren der doven ontsloten worden; dan zal de lamme springen als een hert en de tong van de stomme zal jubelen; want in de woestijn zullen wateren ontspringen" – Jesaja 35.4-6

Verlossen... de taak van de Messias

De tekst uit Jesaja wordt beschouwd als een 'messiaanse tekst'. Dit brengt ons weer op Jezus.

Jezus = Yeshua → yasha = redden, verlossen

De stam van dit woord komt van de idee: "**je goed voelen**". Dit komt op verschillende manieren tot uiting in verschillende omstandigheden:

- ✓ medisch = gezond zijn
- ✓ sociaal = gelukkig zijn, welzijn en overvloed

In de actieve vorm: helpen, bijstaan (zie Psalm 13.6)

- ✓ bij werk : helpen
- ✓ bij ziekte : genezen
- ✓ in gevaar : bijstaan, te hulp komen
- ✓ tegenover een vijand = helpen (overwinning), verlossen

In enkele woorden krijg je hier en in het eerste verhaal **dé**

opdracht waar Jezus met volle overtuiging voor ging: **WÉL MAKEN, LOSMAKEN EN OPENEN** (in de ruime zin van het woord):

- Dingen **losmaken** bij mensen, **in het leven** van mensen, in gemeenschappen van mensen. Het woord werd ook gebruikt voor het losmaken van boeien.
- **Openen**... ogen, oren, harten...deuren (van hoop en verlossing zoals bij Pesah)
- Losmaken en openen zodat mensen weer **normaal** kunnen **omgaan** met elkaar, normaal **luisteren** naar en **spreken** met elkaar... elkaar zien als mensen, Ongedwongen, met eerbied en respect en interesse en vooral sympathie...

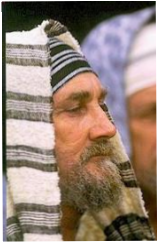
Moeilijk !

Het tweede verhaal in Betsaida is interpellierend. Tot twee keer toe moet Jezus proberen. Absurd natuurlijk, tenzij er een bedoeling achter zit.

Lucas 4.19 "De Geest des Heren is op Mij, daarom, dat Hij Mij gezalft heeft, om aan armen het evangelie te brengen; en Hij heeft Mij gezonden om aan gevangenen loslating te verkondigen en aan blinden het gezicht, om verbrokenen heen te zenden in vrijheid" (Jesaja 61)

De context is betekenisvol

- Marcus 6 : **De mensen van Nazaret verwerpen Jezus** en zijn boodschap. Ze zien in hem gewoon maar de zoon van de timmerman.

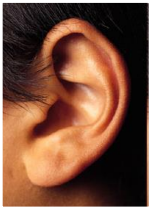
- Hoofdstuk 7: de **Farizeeën**, toch de leiders van Gods volk, komen het Jezus moeilijk maken. Terwijl Jezus probeert te openen, komen zij met **twistvragen** over rein en onrein en allerlei punten inzake hun overlevering en tradities (reinigen van potten en vazen... allerlei handigheidjes om de 'tempel' te spijzen...).

Het gaat er hard aan toe: "Huichelaars... jullie maken het woord Gods krachteloos door uw overlevering..."

"Wie oren heeft om te horen die hore... Zijn jullie ook zo onbevattelijk: 't is wat binnenin zit wat telt!"

- Het gaat er zo om spannen dat Jezus het gebied verlaat en een omweg maakt naar **heidens (onrein) gebied** (Tyrus), waar hij trouwens het dochttertje geneest van een 'vreemde' vrouw.

Hij zei tegen hen: '**Begrijpen** ook jullie het dan nog niet? **Zien jullie dan niet in** dat niets dat van buitenaf in de mens komt, hem onrein kan maken omdat het niet in zijn hart, maar in zijn maag komt en in de beerput weer verdwijnt?' Zo verklaarde hij alle spijzen rein. Hij zei: 'Wat uit de mens komt, dat maakt hem onrein. Want van binnenuit, uit het hart van de mensen, komen slechte gedachten, on-tucht, diefstal, moord, overspel, hebzucht, kwaadaardigheid, bedrog, losbandigheid, afgunst, laster, hoogmoed, dwaasheid; al deze slechte dingen komen van binnenuit, en die maken de mens onrein 'Mc 7 21-23

- En dan, als inleiding op ons verhaal over de **genezing van die doofstomme**, vertelt de tekst dat hij wil terugkeren naar de zee van Galilea, maar Hij doet dat met een hele cirkelbeweging... In de Dekapolis, heidens gebied, komt hij die doofstomme tegen. **Gezucht en "Effata"** en... de man kan weer normaal horen en normaal spreken. Alles is wél gemaakt. Jezus houdt zelfs een gezamenlijke **maaltijd** in heidens gebied, symbool van vriendschap, respect, verbondenheid...

- Zodra hij dichterbij **Joods gebied komt** is het weer bingo (8.11). Daar zijn de **Farizeeën** weer... Ze beginnen met Hem te redetwisten en begeerden van Hem een teken uit de hemel om Hem te verzoeken. Vers 12 is opvallend: '**Jezus zucht diep** in zijn geest'.

- Nu gaat Jezus **met zijn discipelen in de boot**... En hij waarschuwt: 'Hoed u voor de **zuurdesem der farizeeën**.' De discipelen schrikken, want ze zijn vergeten broden mee te nemen. Ze maken er een heel drama van... Jezus echter heeft het over iets heel anders. Die **mentaliteit** van de Farizeeën is iets wat een heel deeg kan doen gisten, een hele samenleving verzieken. En Hij reageert scherp: "Begrijpen jullie het dan nog niet, en ontbreekt het jullie aan *inzicht*? Zijn jullie dan zo *hardleers*? *Jullie hebben ogen, maar zien niet?* *Jullie hebben oren, maar horen niet?* *Weten jullie dan niet meer hoeveel manden vol stukken brood jullie hebben opgehaald toen ik vijf broden brak voor vijfduizend mensen?*' 'Twaalf,' antwoordden ze. 'En toen ik zeven broden brak voor vierduizend mensen, hoeveel manden vol stukken brood hebben jullie toen opgehaald?' 'Zeven,' antwoordden ze. Toen zei hij: 'Begrijpen jullie het dan nog niet?' Marcus 8.17-21

- Kort daarna volgt de 'moeilijke' genezing van de blinde te Betsaïda.

Inzien !

De hele context toont hoe moeilijk Jezus' **tijdgenoten** het hadden om te horen en te zien. **In te zien.** De Farizeeën en schriftgeleerden... en zelfs zijn eigen discipelen.

Je kunt vingerwijzend in het verleden blijven plakken, vandaag echter zijn het **onze ogen en onze oren** die geopend moeten worden..

Het resultaat in beide verhalen wordt mooi beschreven:

- **Doven** voelen zich totaal afgesneden van de normale wereld. Mensen nemen niet de moeite om te proberen hen te verstaan. Ook in de bijbelse taal heeft het woord 'stom' de bijklank van stupide. Bij de genezing wordt gezegd dat de man weer '**normaal** kan spreken'. Hij is weer mens onder de mensen, en de communicatie is hersteld; normale omgang, normale relaties.

- In het verhaal van de **blinde** geven de gebruikte woorden aan dat hij echt inspanningen doet om te kijken, te fixeren. Wanneer er staat op het einde dat hij alles nu scherp zag, dan suggereert dit Griekse woord dat hij in het tussenstadium **bijziend** was. Dichtbij ging het wel, maar zijn vertezicht was beperkt. Eindelijk kon hij weer verder zien dan zijn neus lang was...

De context suggereert een aantal gegevens die ons kunnen helpen om na te denken over 'ons zien' of inzien:

- **Opgepast voor een houding als die van de Farizeeën** met hun beschuldigende focus op wetten en regels en tradities... ("hoed u voor de zuurdesem der Farizeeën!"), terwijl het belangrijkste werd verwaarloosd: recht, barmhartigheid en trouw (Mat 23:23).
- **Waarachtig communiceren**, ook met 'onreinen'
- **Kortzichtigheid en beperkte visie** moet verruimd worden...
- **Mensen zien**... écht zien, en niet als bomen die wandelen...
- De twee verhalen worden omringd door twee verhalen van een wonderbare maaltijd (= intens gebeuren in de Joodse mentaliteit!), één op joods grondgebied, één bij de heidenen.

Illustraties

Onze Joodse gelovige broeders hebben een mooi gebruik elke vrijdagavond, het begin van hun Shabbat en ook op de jaarlijkse Sederavond, voor het Paasfeest: Iedereen sluit de ogen... en dan worden de kaarsen aangestoken... waarna de ogen weer worden geopend.

Een betekenisvol symbool: **De ogen sluiten**, en in het donker vergeten wat je gezien hebt en kent, wat je gewoon bent te zien... om dan met geheel nieuwe ogen het licht weer te aanschouwen.

De dingen zien als nieuw, in een nieuw licht.

- **Jezelf** zien in een nieuw licht.
- **De ander** zien met nieuwe ogen. Weg **vooroordelen** en **clichés** die ons en anderen zo vaak **gevangen** houden.
- **God en zijn Woord** anders zien... Er is nog zoveel te zien en zoveel te leren!

→ Een oude rabbi vroeg eens aan zijn leerlingen waaraan je het moment kunt herkennen dat de nacht voorbij is en de dag begint.

1. Is het, zo zei de eerste, is het wanneer je zonder moeite in de verte het onderscheid kunt zien tussen een hond en een schaap?
2. Nee, zei de rabbi.
3. Is het wanneer je het verschil kunt zien tussen een dadelpalm en een vijgenboom?
4. Nee, zei de rabbi
5. Maar, meester, wat is het dan wel? vroegen de leerlingen in koor.

En de oude rabbi antwoordde:

"Het is wanneer je, kijkend naar het gezicht van ieder mens om je heen, je broeder of je zuster herkent. Tot dat ogenblik is het nog nacht in je hart!"

Eenvoudig, maar zo waar. Elkaar zien met andere ogen. In staat zijn tot ontroering, gevolgd door engagement. Zien wat mooi is, en ook de dromen, de noden, de verwachtingen. Zien, luisteren en spreken met elkaar. Misschien eindelijk 'normaal spreken'. Geen woorden van kritiek of wantrouwen, maar van vriendschap, liefde, broederzin. De kracht van het evangelie zit niet in vergaderingen (zelfs niet onze erediensten), niet in vrome rites en gebaren, niet in kunstig geformuleerde leerstellingen... maar in harten die zich openen. EFFATA! Open ogen, open oren, open harten opdat het TOV, wat mooi en goed is, vreugde, welzijn en geluk alle kansen krijgen.